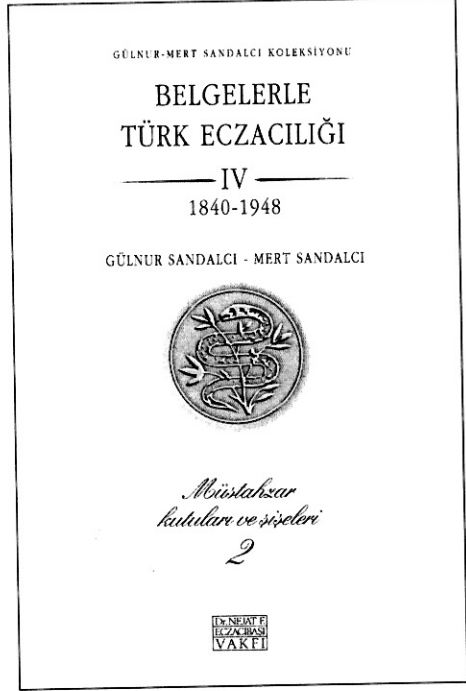

“The Ottomans and the Eyeglasses” (Feza Günergün, İÜ); “Notes on the Introduction of Einstein’s Relativity Theory to Turkey (Meltem Kocaman, İÜ); “Clock Rooms and Clocktowers: Public Timetelling in the late Ottoman Empire (Klaus Kresier, Bamberg Üniversitesi, Almanya); “The Relation Between Science and Powers during the Period from Late Ottoman Empire to Turkey (Gediz Akdeniz, İÜ); “Accidents, Bandits and Terrorism: Work Hazards on Ottoman Railways” (Peter Mentzel, State University, Utah, USA); “A New Manuscript by Katip Çelebi” (Fikret Sarıcaoğlu, İÜ); “The Institute of Geology at Istanbul Darülfünun and the Activities of Walther Penck (1888-1923) in Turkey” (Sevtap Kadioğlu, İÜ); “Map-making in Ottoman Manuscripts of the 17th and Early 18th Centuries: A Professional Domain of Scribes, Painters or Cartographers?” (Sonja Brentjes, Berlin, Almanya); “British Seamen’s Hospital in Istanbul” (Nuran Yıldırım, İÜ); “Did the Ottoman Attain Enlightenment Through Defeat in Warfare” (Max Kortepeter, New York Üniversitesi, USA). F.G.

Gülnur ve Mert Sandalcı, *Belgelerle Türk Eczacılığı*, c.IV/1 ve c.IV/2, Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı, İstanbul 2000 ve 2001, 205 ve 246 sayfa.

Tarih araştırmaları büyük ölçüde yazılı belgelere dayanır. Ancak eczacılık tarihini yazarken, araştırmacı, yazılı belgelerin dışında eczacı dükkanında bulunan çeşitli malzemelere de başvurmak zorundadır. Bu malzemeler arasında müstahzar kutuları ve şişelerinin önemli bir yeri vardır. Bunlar olmadan, belli bir dönemin eczacılık tarihini yazmak olanaksızdır. Zira bu şişe ve kutuların üzerindeki bilgiler, ilgili dönemde faaliyet gösteren eczacılar, eczahaneler, hazırlanan ilaçların isimleri, bileşimleri, günlük dozaj, eczacılık dili, ambalajlama teknikleri ve hatta kullanılan ağırlık ölçüleri gibi çok çeşitli konularda bize bilgi sağlar.

Gülnur ve Mert Sandalcı’nın yıllar boyu emekle topladıkları koleksiyonun yalnızca bir parçası olan müstahzar kutuları ve şişeleri, *Belgelerle Türk Eczacılığı IV*’ün iki nefis cildi içinde bizlere sunulmaktadır. Her şişe ve kutu, Sandalcı çifti tarafından büyüteç altına alınmış, malzeme üzerinde yer alan kayıtlar hakkında derin araştırmalar yapılarak toplanan bilgiler okuyucuya sunulmuştur. Dolayısıyla bu eser, bir katalog -olmaktan çok ileri gitmiş ve bir eczacılık tarihi kitabına dönüşmüştür. Eserde, tanımadığımız birçok eczacının biyografisini hatta resmini, eczanesinin yerini ve akibetini, müstahzarın hangi hastalıkların tedavisinde kullanıldığını, eczacının yaptığı diğer müstahzarlar ve hatta, eğer hayatta ise, onunla yapılan bir söyleşiyi bulmak mümkündür. G. ve M. Sandalcı, sabırlı ve inatçı araştırmalar sonucu, bazen müstahzarını sergiledikleri eczacının iki kuşak sonrası torunlarına ulaşmışlar ve onlardan aldıkları özgün bilgileri yayınlamışlardır.

Müstahzar kutu ve şişeleri, kullanıldıktan sonra atılan malzemelerden olduğundan, bugün eczacılık tarihimizin en değerli malzemeleri arasındadır. Tanıttığımız iki cilt ve daha önce yayınlanan ciltler, eczacılık tarihi konusunda çalışanların muhakkak edinmesi ve satır satır incelemesi gereken birer çalışmadır. Zira kitap, hemen her sayfasında bize yeni bilgiler sunmaktadır.

Kitap aynı zamanda, bizleri biraz da hayal dünyasına taşımaktadır. Acaba “Gaz Sterilize M. Arif” ile kim yarasını tedavi etti; Mabeyn-i Hümayun sereczacısı Bekir Efendi’nin şurubunu kim içerek şifa bulmaya çalıştı; hangi hanım, üzerinde “Parfum Nedjib Bey” etiketli şişedeki parfümü sürerek ve “poudre de Riz Nedjib Bey” etiketli pudriyeri kullanarak ayna karşısında süslendi; yarısı kullanılmış “Ampoules Moustapha Nevzad” hangi hastanın ağrılarını dindirdi? Kısaca, kitaptaki malzemenin gerisinde bizim ancak hayalimizle görebileceğimiz uzun bir tarih saklı. Bu şişe ve kutular, dilleri olup ta konuşsalar, herhalde Sandalci’lar büyük zahmetlerden kurtulmuş olacaktı.

Sonuç olarak, *Belgelerle Türk Eczacılığı IV*, Türk eczacılık tarihinin temel başvuru kitapları arasında yerini almıştır; bu iki cilt, bilinçli ve araştırmacı zihniyetteki koleksiyoncuların tarih çalışmalarına yaptıkları büyük katkının en somut örneğidir. F.G.